

Det er grunn til å være på vakt!

Kvalitetsmeldingen legger opp til en skoleforberedende og teknisk praksis. Det er grunn til å være på vakt, skriver artikkelforfatteren, som ikke helt tror på meldingens løfte om å bevare og utvikle barnehagens egenart.

Av Turid Thorsby Jansen

Stortingsmelding 41 (2008-2009) *Kvalitet i barnehagen* er den første kvalitetsmeldingen denne regjeringen sender til Stortinget, og det er første gang et kunnskapsdepartement sender fra seg en egen melding om barnehagen. Det historiske ved dette gjør det aktuelt å se særlig nøye på hvordan barnehagens identitet behandles. Jeg leser en retning som vektlegger og forstår barnehagen som en skoleforberedende og utjevningsspolitisk institusjon. Barnehagen er en historisk og kulturell konstruksjon. Den blir til gjennom hvordan et samfunn definerer og omtaler den. Hvordan barnehagen legitimeres i kvalitetsmeldingen vil være identitetsskapende for barnehagen framover og får konsekvenser for førskolelærernes arbeid og for hvordan barn har det i barnehagen. Både den gamle og den nye rammeplanen legitimerer barnehagen som en læringsarena innenfor en sosial pedagogisk tradisjon hvor lek, læring og omsorg er uatskillige komponenter. Barna ses på som fullverdige medlemmer i et sosialt fellesskap rundt noe som er viktig for dem i barnehagen. Kvalitetsmeldingen kan leses som et brudd med denne tradisjonen.

Teknisk eller demokratisk praksis?

Gunilla Dahlberg og Peter Moss (2006) viser til to forståelser av barnehagen: Som en teknisk praksis eller som en demokratisk praksis. I en teknisk praksis søkes det etter de beste metodene og prosedyrene for å levere et forutbestemt utbytte. I en barnehage forstått som et sted for demokratisk praksis møtes barn som fullverdige i det livet de lever som barn og ikke ut fra et mangelperspektiv i forhold til hva de en gang skal bli. *Starting Strong II* peker på at det finnes ulike former for barnehagepedagogikk som kan plasseres mellom to dominerende forståelsesmåter: Den skoleforberedende og den sosialpedagogiske. Den skoleforberedende tradisjonen kan knyttes til en teknisk praksis, mens den demokratiske praksis kan knyttes til den sosialpedagogiske tradisjonen. Jeg ser både en skole-

forberedende retning og en teknisk praksis i store deler av meldingen.

Den demokratiske praksis i fare?

En stortingsmelding er et politisk dokument. Det er regjeringens melding til Stortinget om hvordan den ser på barnehagen og hva slags tiltak den vil prioritere framover. Innledningskapittelet *En god start* og *Barnehagesektorens framvekst i Norge* er derfor av særlig interesse for å forstå hvordan barnehagen legitimeres politisk. Kapittelet understreker at et gjennomgående mål for regjeringens utdanningspolitikk er å skape et utdanningssystem som gir like muligheter for læring og som utjevner dagens sosiale skjevheter i elevenes utbytte. Videre står det at et barnehagetilbud av høy kvalitet kan bidra til sosial utjevning, tidlig innsats og livslang læring. Det vises i den forbindelse til Stortingsmelding 16 (2006 - 2007) .. og *ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring*, og til Stortingsmelding 31 (2007 - 2008) *Kvalitet i skolen*.

Med tidlig innsats menes både et godt pedagogisk tilbud fra barna er små, og at problemer forebygges eller løses tidlig i hele utdanningsløpet. Det refereres til Fordelingsutvalget² som påpeker at deltakelse i barnehagen og det øvrige utdanningssystemet har stor innvirkning på sosiale forskjeller senere i livet. Det vises videre til at forebyggende arbeid lønner seg og at tidlig innsats i barnealderen gir stor avkastning både for den enkelte og for samfunnet. Barnehagen legitimeres som en virksomhet som lønner seg for å kunne oppnå ønskete politiske målsetninger. Barnehagen forstått som en teknisk praksis der spørsmålet «What works?» (Dahlberg og Moss 2006:2) blir styrende. Med det menes en forståelse der man ønsker å måle forskjellige barnehagepraksiser for å oppnå og sikre et ønsket resultat. Denne forståelsen har dype historiske røtter knyttet til troen på at komplekse spørsmål om utdanning, barndom og kvalitet kan reduseres til tekniske diskusjoner med vekt på gitte kriterier. Å ha politiske mål for barnehagen er en viktig og nødvendig regjeringsoppgave. Likevel ligger det en fare for at barnehagen i denne meldingen i for stor grad legi-

timeres som et virkemiddel i utjevningsspolitikken og for skoleelevers læringsutbytte. Dermed kan barnehagens demokratiske praksis, det at barn leker og lærer fordi det er viktig for dem her og nå, bli mindre vektlagt. Dette inntrykket forsterkes når de foreslåtte tiltakene beskrives.

Likevel, det skrives om at barnehagens egenart skal bevares og om at læring og omsorg må bygge både på et her og nå-perspektiv og et framtidsperspektiv. Det er viktig. Men som Peder Haug (1995: 32-33) skrev om Grunnskolereform 97, har også store deler av dette politiske dokumentet et høy generalitetsnivå. Det bidrar til at utsagn tilslører og harmoniserer det motsetningsfylte mellom både å skulle forberede for skole og senere liv og å være et viktig sted for barns leke- og lærelyst mens de er i barnehagen. Dermed kan dette leses som et forsøk på å love noe som jeg ikke tror på.

Blant annet avsluttes teksten under *Mål 2 Styrke barnehagen som læringsarena* med at barn skal være godt forberedt når de begynner på skolen. Under vurdering av måloppnåelse om kvalitet på læringsmiljøet skal det utarbeides indikatorer for et særlig pedagogisk opplegg for femåringer, et særskilt opplegg for språkstimulering, og for overføring av skriftlig informasjon til skolen. Dermed overskygger den skoleforberedende tradisjonen og en teknisk praksis meldingens gode intensjoner om å utvikle barnehagens egenart og barnehagens her og nå-perspektiv. Forslaget om å innføre tilbud om språkkartlegginger til alle barn som går i barnehagen, understreker ytterligere denne retningen.

Barnehagen i Kunnskapsdepartementet ga forventninger om større overføringer til barnehagesektoren og tyngre satsing på barnehagen som læringsarena. Noen var skeptiske og andre begeistret for dette. Skeptikerne hevdet at barnehagens egenart risikerte å gå tapt i et departement som ville påtvinge barnehagen skolens premisser. Et spørsmål som ble stilt var om utdanningssystemet i Norge var modent for å inkludere barnehagen i sin politikk slik at både barnehagens og skolens historie og idégrunnlag kunne vitalisere og fornye begge institusjonene (Jansen, Pettersvold, Østrem 2006). Barnehagepolitikk og barnehagepedagogikk er ikke nøytrale konstruksjoner. Pedagogikk kan aldri løsrives fra samfunnsmessige og verdibaserte vurderinger. Det er fort gjort at de som arbeider med

barnehagepolitikk og barnehagepedagogikk preges av internasjonale tendenser i land som ønsker å gjøre barnehagen til et tiltak for å styrke sin posisjon i det globale kunnskaps- og konkurransesamfunnet (Tvetter Thoresen 2005).

Den skoleforberedende tradisjonen dominerer

Barnehagen har i offentlige dokumenter fram til vår tid vært legitimert på flere måter, fordi den skulle favne mange oppgaver. Den har blitt forstått som et velferdsgode knyttet til både familie, likestillings- og arbeidsmarkeds-politikk. Videre har den vært forstått som et sosialpolitisk forebyggende tiltak i helse- og sosialpolitikk. Mens forbindelsen til utdanningssystemet i alle år har vært utydelig, har forbindelsen til hjemmet vært sentral (Jansen 2000). Kvalitetsmeldingen følger den nye rammeplanen når det gjelder å legitimere barnehagen som viktig som noe annet enn et privat hjem. I denne meldingen er forbindelsen til skolen tydelig. Men når barnehagen i så stor grad leses som en skoleforberedende virksomhet, blir dens funksjon å betjene andre

institusjoners interesser heller enn å være en betydningsfull virksomhet for barns vennskap, virkestrang og medborgerskap mens de er barnehagebarn. Dermed kan diskusjonen om å utvikle barnehagens egenart komme i skyggen av den forberedende virksomheten i barnehagen.

Barnehagen kan ikke hvile på honnørord som «barnehagens egenart» og «her og nå-perspektiv». Den må finne sin plass og sin kvalitet som noe annet enn både hjem og skole, og kunne være av betydning for begge. Den må legitimeres i dette spenningsrommet, og førskolelærerne må kunne håndtere de spenningsene dette medfører for barnehagens praksis.

Kvalitetsmeldingen utfordrer og truer barnehagen fordi meldingen legitimerer barnehagen ved å foreslå tiltak koblet til en skoleforberedende og teknisk praksis. Dette til tross for at meldingen også har velskrevne avsnitt om den norske barnehagetradisjonen. Den politiske behandlingen av de foreslåtte utredningsarbeidene vil vise om skeptikerne får rett. Det er grunn til å være på vakt.

Om artikkelforfatteren: Turid Thorsby Jansen er førstelektor ved førskolelærerutdanningen ved Høgskolen i Vestfold (foto: Arne Solli).

Referanser:

- Dahlberg, G. og Moss, P. (2006) Ethics and Politics in Early Childhood Education. London: RoutledgeFalmer.
 Haug, P. (1995): «Om politisk styring av utdanningsreformer» I Skram D. (red.) Det beste fra barnehage og skole – en småbarnspedagogikk. Tano.
 Jansen, T.T. (2000) Barnehage- verken eller? Om barnehagens egenart. HIO Hovedfagsrapport 2000/10. høgskolen i Oslo.
 Jansen, T.T, Pettersvold, M., Østrem, S. (2006) «En ny epoke : barnehagen i Kunnskapsdepartementet». Første Steg.
 Thoresen, I.T. (2005) «Barnehagen på skolevei». Bedre barnehager 2/2005.

- 1 OECD (2006): Starting Strong II Early childhood education and care
- 2 NOU 2009:10 Fordelingsutvalget Finansdepartementet